

20.5.2024

D/207/04.07.02/2023

Tarkastuskertomus 5/2024 Poliisin ja oikeushallinnon tietojärjestelmähankkeet

Yhteenveto kertomusluonnoksen lausunnoista

Valtiontalouden tarkastusvirasto on saanut viitekohdassa mainitun tarkastuskertomuksen luonnoksesta palautetta seuraavasti:

- valtiovarainministeriö, 29.4.2024
- oikeusministeriö, 6.5.2024
- Rikosseuraamuslaitos, 7.5.2024
- Tuomioistuinvirasto, 8.5.2024
- Oikeusrekisterikeskus, 8.5.2024
- Poliisihallitus, 8.5.2024
- sisäministeriö, 8.5.2024.

Lausuntoa pyydettiin myös Syyttäjälaitokselta, joka ei antanut lausuntoa.

Lausunnonantajilla on ollut tilaisuus

- lausua näkemyksensä tarkastuskertomusluonnoksessa esitetyistä tarkastusviraston kannanotoista sekä
- esittää kertomusluonnoksen tekstiin korjaus- ja täsmennysehdotuksia.

Ennen lopullisen tarkastuskertomuksen antamista tarkastusvirasto on kertomusta viimeisteltäessä ottanut huomioon palautteen seuraavasti:

Lausunnonantajien näkemykset kannanotoista

Palautteen antajien lausunnoissa on pääosin yhdytty kertomusluonnoksen kannanottoihin. Lausuntojen perusteella on tehty täsmennyksiä lopulliseen tarkastuskertomukseen.

Valtiovarainministeriö

Valtiovarainministeriöllä ei ollut asiassa lausuttavaa.

Oikeusministeriö

Oikeusministeriö toteaa lausunnossaan, että Valtiontalouden tarkastusviraston huomiot ja kannanotot ovat ministeriön näkökulmasta pääosin oikeita tai oikean suuntaisia. Lausunnossaan ministeriö käy läpi ja taustoittaa hankkeiden (AIPA ja Roti) budjettien ylittymisien ja myöhästymisien syitä. Lisäksi ministeriö kommentoi hankkeiden yhteentoimivuuden tavoitetta, nykytilannetta ja tulevia toimia asian suhteen. Ministeriö myös kommentoi sisäisen tarkastuksen roolia tietojärjestelmähankkeiden valvonnassa.

Lausunnon perusteella tarkastuskertomukseen on tehty joitakin täsmennyksiä ja lisäyksiä. Kertomukseen on täsmennetty hankkeiden ongelmien juurisyiksi myös ministeriön meneillään olleet muutkin isot it-hankkeet sekä ministeriön ICT-valmiuksien puutteellisuus hankkeiden alkuvaiheessa. Kertomukseen on lisätty ministeriön toteamus siitä, että hankkeen ongelmista huolimatta järjestelmä on käytössä ja sen jatkokehitykseen ja käyttäjäparannuksiin panostetaan. Lisäksi on lisätty maininta siitä, että ministeriö pyrkii hankkeiden pitkään elinkaareen. Yhteentoimivuuden osalta VAR-koordinaattorin hyötyä koskevaa kohtaa on täsmennetty samoin kuin arviota siitä, että yhteentoimivuus olisi edellyttänyt yhteistä tahtotilaa ja sitoutumista. Lisäksi tekstiin on tehty lisäys siitä, että hankkeiden arviointi nousi ministeriön

sisäisen tarkastuksen arvioissa korkealle hankkeiden riskien ja hallinnonalan kestävyuden vuoksi. Myös sisäisen tarkastuksen asemaa koskeva täsmennys tehtiin tekstiin.

Rikosseuraamuslaitos

Rikosseuraamuslaitos toteaa lausunnossaan, että sen näkemyksen mukaan tarkastuskertomusluonnos ei sisällä asiavirheitä. Lausunnossa todetaan, että kertomusluonnos on hyvin jäsennelty kokonaisuus ja sen havainnot hankkeen ongelmien juurisyistä ovat oikeansuuntaisia. Muutoin lyhyehkö lausunto kertoo lähinnä Roti-hankkeen ongelmien syitä. Lausunnon perusteella kertomusluonnokseen lisättiin kappale hankkeen testaamisesta ja testaajien antamien kommenttien heikosta huomioinnista.

Tuomioistuinvirasto

Tuomioistuinvirasto toteaa lausunnossaan, että kertomusluonnoksessa havainnot ja johtopäätökset vastaavat suurelta osin Tuomioistuinviraston omaa käsitystä AIPA-hankkeen onnistumisista ja ongelmista ja niiden syistä. Lausunnossaan Tuomioistuinvirasto korostaa sitä, että AIPA oli ICT-hankkeen lisäksi toiminnan kehittämishanke. Virasto toteaa lausunnossaan, että käyttäjiä osallistettiin hankkeen aikana ja että hankkeen käytössä oli ICT-osaamista Oikeusrekisterikeskuksen tarjoamana hankkeen alusta alkaen. Oikeusrekisterikeskuksen resurssit toisaalta todetaan lausunnossa liian niukoiksi hankkeen tarpeisiin nähden. Lisäksi Tuomioistuinvirasto esittää yksityiskohtaisempia huomioita kertomusluonnokseen 12 kappaletta. Huomiot koskivat AIPAn pilotointia ja sen aikataulua, järjestelmän toiminnallisuuksia, kolmen järjestelmän järjestelmien yhteentoimivuutta, AIPAn suunniteltua käyttöönottopaata, teknologian vanhentumista, hanketoimiston kokoonpanoa, toiminnallisuuksien tuottamisen aikataulutusta sekä Oikeusrekisterikeskuksen roolia ja hankkeen käytettävissä olevia IT-resursseja. Tuomioistuinviraston lausunnon perusteella kertomusluonnokseen on tehty luetteluihin asiakokonaisuuksien liittyen pieniä täsmennyksiä ja 1–2 virkkeen lisäyksiä tekstiin. Tarkastusviraston kannanotot -lukuun on lisätty viestintää koskeva näkemys.

Oikeusrekisterikeskus

Lausunnossaan Oikeusrekisterikeskus kuvailee viraston toimia viime vuosien ajalta, joiden tarkoituksena on ollut kehittää oikeusministeriön hallinnonalan IT-kehittämisen johtamista. Toimet ovat koskeneet projektien ja projektisalkun hallintaa sekä arkkitehtuuri- ja teknologiaohjauksen vahvistamista. Lisäksi lausunnossa on annettu AIPA- ja Roti-hankkeista yksityiskohtaisia kommentteja. Rotin osalta kommentit koskivat näkemystä toiminnan kehittämisestä tietojärjestelmän ehdoilla, teknologisen tuen päättymistä, hankkeen elinkaarta ja kustannushyötylaskelmaa ja Rotin tavoitetta yhdenmukaistaa prosesseja. AIPAn osalta kiinnitetään huomiota luonnoksen toiminnallisuutta koskeneeseen manuaalista kansiodien luomista koskeneeseen kirjaukseen, jonka sisältöä lausunnossa pidettiin epäselvänä.

Lausunnon perusteella on täsmennetty Roti-tietojärjestelmän roolia toiminnan kehittämisessä ja prosessien yhdenmukaistamisessa. Lisäksi on lisätty maininta siitä, että tietojärjestelmän elinkaarta pidettäviin toimenpiteisiin on ryhdytty. Lausunnon pohjalta on myös täsmennetty oikeusministeriön hallinnonalan IT-kehittämisen uudistamistoimia.

Poliisihallitus

Poliisihallitus ei lausunnossaan esitä kokonaisnäkemystä kertomusluonnoksesta. Lausunnossa esitetään korjauksia luonnoksen eri kohtiin. Poliisihallitus korostaa, että VITJasta saatiin valmiiksi RETU- ja POTI-nimiset osiot ja että VITJAn jatkohyödyntämisestä tehdään päätös myöhemmässä vaiheessa. Lausunnossa korostetaan, että hanketta jouduttiin sen aikana paitsi supistamaan, myös laajentamaan ja tällä on ollut vaikutuksensa hankkeeseen. Edelleen todetaan, että poliisi sai järjestelmän toimittajalta nettokauppahinnan palautusta vahingonkorvauksena. Lausunnossa huomautetaan, että poliisiin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen osuus on jätetty käsittelemättä ja että teknologian vanhentumista on vaikea ennakoida. Lisäksi lausunnossa todetaan, että loppukäyttäjää pyrittiin huomioimaan hankkeen toimesta ja että hankkeella on ollut riittävästi tietoteknistä osaamista.

Lausunnon pohjalta kertomukseen lisätty tieto RETU- ja POTI-osioiden saamisesta valmiiksi sekä maininta siitä, että hanketta on laajennettu se ollessa jo käynnissä. Myös kauppahinnan osittaisesta palautuksesta on lisätty maininta luonnokseen kolmeen eri paikkaan. Kertomukseen on täsmennetty sisäministeriön hallinnonalan sisäisen ICT-tuen tilaa vuoden 2016 jälkeen (Haltikin lakkautus). Viimeksi mainitun osana lisätty huomautus, ettei hankkeen sisäisestä ICT-osaamisesta saatu tarkastuksessa varmuutta (ristiriitaisia tietoja). Poliisin, Tullin ja Rajan moniviranomaistoiminta, teknologian vanhentumista koskevat näkemykset ja loppukäyttäjän huomioimista koskeneet kommentit eivät johtaneet muutoksiin luonnoksessa. Moniviranomaistoiminta ei ollut tarkastuksen kohteena, teknologian vanhentuminen johtuu pitkälti hankkeen viivästyisestä, ja loppukäyttäjien huomioimista koskeneet kommentit liittyvät kertomuksessa ensisijaisesti AIPA- ja Roti-hankkeisiin.

Sisäministeriö

Sisäministeriö oli lausunnossa pitkälti samaa mieltä kertomusluonnoksessa esitetystä havainnoista. Sisäministeriö toteaa tarkastuskertomusluonnoksen muodostavan johdonmukaisen ja selkeän kokonaisuuden kohteestaan. Lausunnossa täsmennetään sisäministeriön hallinnonalan ICT-tuen järjestämistä Haltikin lakkauttamisen jälkeen. Tältä osin luonnosta on muokattu ja lisätty tieto toimintojen jakamisesta Valtoriin ja poliisin IT-keskukseen (ks. myös Poliisihallituksen lausunto). Muilta osin lausunto ei aiheuttanut muutoksia kertomusluonnokseen.

Teknisluonteiset täsmennys- ja korjausehdotukset

Lausuntojen korjaus- ja täsmennysehdotukset on pääosin otettu tekstimuutoksina huomioon lopullisessa tarkastuskertomuksessa.

Lisätietoja: Johtava tuloksellisuustarkastaja Juho Nurminen, p. 09 432 5732